

KOMENTAR**k odgovoru MIZŠ z dne 29. 3. 2019 na zaprosilo KPV za mnenje glede mojega pisma PV z dne 7. 2. 2019**

MIZŠ uvodoma pojasnjuje, da večinsko financira delovanje IZUM-a in kako sprotno pozorno spremlja poslovanje ter skrbi, da je le-to usklajeno s predpisi, ki opredeljujejo delovanje javnega zavoda. Ob tem navaja: »MIZŠ obravnava javni zavod IZUM kot ključnega strateškega akterja pri zagotavljanju infrastrukturnih pogojev za delovanje organizacij s področja raziskovanja, izobraževanja in kulture. Zato je bil IZUM tudi v obdobjih restriktivnega financiranja celega javnega sektorja obravnavan na način, da je bil omogočen razvoj kritičnih storitev. Analiza podatkov letnih poročil za pretekla leta kaže, da to velja tudi za delovanje projekta COBISS.Net.«

To ne drži!

Direktor IZUM-a je v pismu ministru za izobraževanje, znanost in šport, dr. Jerneju Pikalu, **9. 6. 2014** izpostavil: »Danes ugotavljam, da sem v podobni situaciji kot je bil bivši direktor, ki je takrat protestno odstopil zaradi neustreznega odnosa MVZT-ja do IZUM-a. Moja zaskrbljenost temelji na štirih dejstvih:

- vsakoletno zmanjševanje finančnih sredstev za izvajanje dejavnosti IZUM-a,
- zmanjševanje števila zaposlenih,
- omejitve in ovire pri uresničevanju strateških usmeritev IZUM-a in širitvi mreže COBISS.Net ter
- zadržanje sprememb in dopolnitev Zakona o knjižničarstvu.

Že več let IZUM opozarja, da z obstoječimi kadrovskimi zmogljivostmi ne more več dovolj kakovostno izvajati svojih nalog, razvoj novih proizvodov in servisov pa je omejen in upočasnen pod kritično mejo. Če je bila pred leti starostna struktura zaposlenih eden od adutov IZUM-a, moramo danes ugotoviti, da smo že sredi procesa upokojevanja nosilcev nekaterih ključnih nalog. Če bi IZUM želel obdržati kvalifikacijski nivo svojih kadrovskih zmogljivosti, bi moral vsako leto doslej zaposliti vsaj enega bibliotekarja z bogatim znanjem in izkušnjami ter vsaj enega specialista za programsko opremo.«

Decembra 2014 je direktor IZUM-a poslal Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport ter Ministrstvu za kulturo (v vednost pa tudi KPV in MZZ) obsežen pregled problematike financiranja dejavnosti IZUM-a in ju prosil, da interventno pristopita k sanaciji situacije. Odziva ni bilo!

Iz pisma, ki ga je direktor IZUM-a **30. 10. 2015** poslal predsedniku Vlade RS in v vednost resornim ministrstvom (MIZŠ, MK, MK, MZZ, SVRK) izdavam: »V mesecu maju smo bili prisiljeni Finančni načrt IZUM-a za leto 2015 umestiti v finančne okvire proračunskih postavk, iz katerih se preko MIZŠ-ja in ARRS-ja financira dejavnost IZUM-a, čeprav smo se zavedali, da razpoložljiva finančna sredstva ne bodo zadostovala za izvedbo rednega programa dela in za plačilo licenc za dostop do tujih baz podatkov in servisov. Financiranje osnovne dejavnosti se je od leta 2010 znižalo za 20 %, financiranje razvojne pomoči knjižnicam v mreži COBISS.Net pa je ukinjeno. Ironija je, da se ob tem zaključuje dozidava k objektu IZUM-a, ki je bila leta 2010 med drugim utemeljena s širitvijo storitev in proizvodov v države Zahodnega Balkana v okviru mreže COBISS.Net ter s pričakovanim povečanjem števila zaposlenih. Dejansko smo bili v preteklih letih prisiljeni število zaposlenih zmanjševati, posledice pa že lahko občutijo tudi slovenski uporabniki naših storitev in proizvodov.«

Dne **11. 12. 2015** je direktor IZUM-a poslal alarmantno pismo s prikazom odprtih vprašanj še ministrici dr. Maji Makovec Brenčič ter v vednost ARRS, KPV, MK, MZZ in predsednici Upravnega odbora IZUM. Sledil je vljudnostni obisk IZUM-a, a brez odgovorov na odprta vprašanja.

Epilog: Takratni direktor IZUM-a je (v svojem stilu delovanja »če gre, gre, če ne gre, pa ne gre«) »dvignil roke« od prizadevanj, da MIZŠ spremeni odnos do IZUM-a in projekta COBISS.Net, njegov naslednik pa mora biti »tih«, ker je bil imenovan za direktorja IZUM-a brez potrebnih kompetenc za opravljanje navedene funkcije!

Pregled delovanja IZUM-a v obdobju 2011 – 2018

MIZŠ uvodoma ugotavlja, da je IZUM v navedenem obdobju izkazoval »rast in razvoj vseh ključnih storitev«. Predstavitev storitev, proizvodov in projektov IZUM-a (na štirih straneh) je sestavljena tako, da nepoznavalec razmer lahko dobi vtis, da IZUM uspešno dosega vse zastavljene planske cilje in se ne srečuje z nobenimi problemi. A temu seveda ni tako.

MIZŠ navaja, da je IZUM s širitvijo na področje superračunalništva »na novo definiral sodelovanje z raziskovalno skupnostjo«. Njegova vloga superračunalniškega centra v Vzhodni kohezijski regiji pa naj bi imela tudi posebej pozitivne učinke za razvoj regije. In kakšno vlogo je pri tem projektu prevzel IZUM, ki superračunalnika ne potrebuje za razvoj in delovanje informacijskih sistemov COBISS in SICRIS/E-CRIS? Glavnina HPC-RIVR računalnika bo postavljena v prostorih IZUM-a, ki s tem prevzema skrb za njegovo delovanje in vzdrževanje (vključno s pokrivanjem enormnih stroškov) – črnski posel. Superračunalnik je/bo seveda pomembna pridobitev za vse tiste slovenske raziskovalce, ki potrebujejo superračunalniške zmogljivosti, fizična lokacija superračunalnika pa z vidika uporabe ni pomembna. S tem projektom Vzhodna regija ni pridobila nič več kot Zahodna regija, če pri tem ni mišljena razporeditev bremena vzdrževanja superračunalnika v Vzhodno regijo. Velike težave, ki jih ima IZUM s pridobitvijo (zaposlitvijo) za to potrebnih strokovnjakov, pa so že drugo vprašanje.

MIZŠ izpostavlja »Začetek tehnološke in kadrovske prenove«, za kar naj bi IZUM »v zadnjem letu uspel pridobiti (zaposliti) strokovnjake, ki bodo zagotovili prehod računalniških sistemskih platform iz plačljivih licenčnih modelov na odprtokodne rešitve«. Očitno gre v tej smeri »nadomeščanje« strokovnjakov, ki so odšli ali bodo odšli iz IZUM-a, a je razlog za odhod nekaterih drugje. Med drugim je odhod že lani napovedal vodja razvoja aplikacij COBISS, a se je premislil, ko je njegovo vlogo prevzel nekdanji vodja programerjev, ki se je po 17 letih vrnil v IZUM, sedaj pa kljub temu 4. novembra odhaja. Ob tem je še treba vedeti, da perspektiva IZUM-a in mreže COBISS.Net ni odvisna le od tehnološkega razvoja in funkcionalnosti računalniških aplikacij.

V nadaljevanju odgovora MIZŠ so predstavljene izboljšave in nadgradnje obstoječih in razvoj novih računalniških aplikacij in servisov brez navedbe zamud pri implementaciji nekaterih aplikacij in servisov - tudi nekaj letnih zamud glede na planske dokumente in pričakovanja uporabnikov.

V tabelarnem prikazu »Delovanje IZUM-a v izbranih številkah« sta napačna in zavajajoča vsaj dva podatka:

Skupni prihodki (ocena za leto 2018)	7.310.109 EUR
Tržna dejavnost	533.066 EUR

Iz Računovodskega poročila za leto 2018 je razvidno, da prvi znesek predstavlja skupne prihodke po načelu denarnega toka v letu 2017 in ne oceno za leto 2018. Drugi znesek pa tudi ni pravičen.

V letu 2018 so bili prihodki po načelu denarnega toka naslednji:

Skupni prihodki v letu 2018	6.525.611 EUR
Tržna dejavnost	532.330 EUR

Ob tem je treba vedeti, da se med skupne prihodke štejejo tudi sredstva, ki jih IZUM dobi od ARRS (1.250.000 EUR) za plačilo licenc za dostop do različnih tujih baz podatkov, ki jih uporabljajo slovenski uporabniki, in ne za izvajanje svoje dejavnosti.

Še za primerjavo:

Skupni prihodki v letu 2011	7.067.008 EUR
Sredstva MVZT (preko ARRS) za izvajanje osnovne dejavnosti IZUM-a v letu 2011	4.757.509 EUR
Sredstva MIZŠ za izvajanje osnovne dejavnosti IZUM-a v letu 2018	4.219.802 EUR

Sledi prikaz povečanja števila knjižnic v sistemu COBISS.SI in v mreži COBISS.Net v zadnjih letih. Ob tem pa je treba vedeti:

- Povečanje števila knjižnic v sistemu COBISS.SI je rezultat spremembe Zakona o knjižničarstvu, ki je decembra 2015 obvezal šolske knjižnice, da se vključijo v sistem COBISS.SI v roku 3 let. Navedeni rok za vključitev okoli 450 šolskih knjižnic je bil z vidika zmogljivosti IZUM-a in potrebnih priprav posameznih knjižnic na implementacijo sistema COBISS nespreejmljiv, a je moral IZUM na zahtevo MIZŠ znižati strokovne kriterije in navedene knjižnice vsaj formalno (pogodbeno) vključiti v COBISS.SI do konca leta 2018. Ob tem so knjižnice, ki so pred tem uporabljale programsko opremo drugih ponudnikov, na uvodnih tečajih, ki jih je organiziral Zavod za šolstvo RS, dobile navodilo: »Podpišite pogodbo z IZUM-om, opravite izobraževanje in kreirajte nekaj bibliografskih zapisov. S tem ste izpolnili zakonsko obveznost in lahko naprej delate tudi v drugem sistemu«.
- MIZŠ navaja, da je do porasta članstva v COBISS.Net v drugih državah v zadnjem obdobju prišlo zaradi prenove poslovnih modelov v članjevanja v COBISS.Net, »kar je preprečilo odhode obstoječih članov, hkrati pa so v sistem vstopile nove članice«. In kakšna je bila ta prenova poslovnih modelov: oprostitev plačevanja stroškov implementacije sistema COBISS (1.000 EUR po knjižnici) in oprostitev plačila licenc prvo leto po vključitvi ter še kaj. Rezultat:

	2015	2016	2017	2018	Plan 2019
Število knjižnic	334	345	365	412	
Prihodki v EUR	373.874	381.954	406.613	405.774	393.000

MIZŠ pojasnjuje, da sem v letih po upokojitvi z IZUM-om poslovno še vedno sodeloval v zvezi s projektom COBISS.Net preko svojega podjetja LIBIS d.o.o. Razloge za to je direktor IZUM-a leta 2013 pristojnim državnim organom razložil takole: »Leta 2011 sta IZUM zapustila dva od ključnih avtorjev zasnove organizacijskega modela in aplikacij sistema in servisov COBISS ... IZUM je s tem ostal brez ekskluzivnih znanj in izkušenj, potrebnih za izvajanje/dokončanje nekaterih strateških projektov. ... vsako odlaganje realizacije na »boljše čase« pa bi ogrozilo uresničevanje strateških ciljev IZUM-a z dolgoročno škodljivimi posledicami«.

Ob tem je treba vedeti:

- da sem se predčasno formalno upokojil zaradi protestnega odstopa s funkcije direktorja IZUM-a in nasprotovanju MIZŠ nadaljnjemu sodelovanju z menoj,
- da je bila družba LIBIS ustanovljena samo zato, ker je vlada leta 2012 sprejela neko (začasno) pravilo, da javni zavodi ne smejo skleniti podjemnih pogodb s fizičnimi osebami,
- da je IZUM z družbo LIBIS sklenil pogodbo o storitvah informacijskega inženiringa, pri realizaciji nekaterih nalog pa je sodelovalo več zunanjih sodelavcev iz Slovenije in Albanije, pri čemer ni šlo za svetovalne storitve, temveč za izvedbo konkretnih nalog,
- da se s tem ni strinjal MIZŠ, ki se je na vse mogoče načine trudil, da preprečil sodelovanje IZUM-a s sodelavci družbe LIBIS - to je na koncu tudi dosegel in LIBIS od leta 2015 ne obstaja več ter
- da MIZŠ ob tem ni dal soglasja IZUM-u tudi za sklenitev pogodbe s hrvaško družbo UNIBIS, ko smo želeli preveriti možnost migracije njihovega sistema CROLIST na COBISS.

Navedba MIZŠ, da od leta 2014 IZUM izvaja tržno dejavnost brez najemanja zunanjih podjetij in svetovalcev, drži, a v primeru projekta COBISS.Net to tudi pomeni, da se ne izvajajo več nobene aktivnosti, katerih izvajalec sem bil jaz s sodelavci v ciljnih državah. Ocena neustreznosti »predhodno vzpostavljenega poslovnega sistema sodelovanja z javnimi knjižnicami drugih držav« pa kaže na popolno nerazumevanje poti za uveljavitev sistema COBISS v ciljnih državah.

Na koncu MIZŠ ugotavlja, da v IZUM-u »zaposleni strokovnjaki in vodstvo kompetentno in zadovoljivo izvajajo realizacijo letnih načrtov«, ter »da ne vzdrži teza o krizi vodenja«. Za MIZŠ je tudi »pomembno, da je IZUM obdržal strukturo upravljanja, ki zagotavlja razvoj in delovanje v smislu pokrivanja razvojnih potreb Republike Slovenije (javno dobro)«. Dejstva kažejo nasprotno, razen če imenovanja nekompetentnih oseb v upravne odbore in na mesta direktorjev ter zavračanja podpore projektu COBISS.Net služijo javnemu interesu.